

9261
Δημήτρης Γληνός

Ἄντ. Ταβριᾶ

Οἱ χοῖροι ὑΐζουσιν
Τὰ χοιρίδια κοῖζουσιν
Οἱ ὄφεις ἰΰζουσιν

(Ἄλφαβητάριον Παπαμάρκου)

Β' ΕΚΔΟΣΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Α. & Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

56 — Ὀδὸς Σταδίου — 56

1924

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ

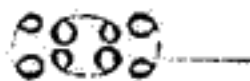
Ἄντ. Φαβριήλ

Οἱ χοῖροι ὑΐζουσιν
Τὰ χοιρίδια κοιΐζουσιν
Οἱ ὄφεις ἰΰζουσιν

(Ἄλφαβητάριον Παπαμάρκου)

Β' ΕΚΔΟΣΙΣ

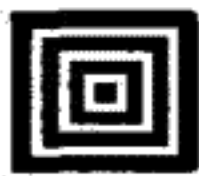
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Δ. & Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

56 — Ὀδὸς Σταδίου — 56

1924

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΕΣΙΟΣ

Εκδόσεις ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ Ο.Ε.
Μαυρομιχάλη 60 - 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 36 07 382 - Fax: 36 36 083
ISBN: 960 - 205 - 321 - 6
ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ ΑΘΗΝΑ 1995

Ο ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΓΑΒΡΙΗΛ

Πολλοὶ συνάδελφοί ἀμφισβητήσανε τὴν ὕπαρξή του. Μὰ ἐγώ, πού τὸν εἶδα, ἔχω ὑποχρέωση νὰ τοὺς βγάλω ἀπὸ τὴν ἀμφιβολία.

Ἦταν ἓνα ἀνοιξιάτικο πρωῖ τοῦ 1921. Στὰ γραφεῖα τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου ταχτοποιοῦσα κάποια χαρτιά. Ἀξαφνα ἀνοίγει ἡ πόρτα. Μπροστά μου ἓνας γηραλέος ἄνθρωπος, ὡς πενήντα πέντε χρονῶν. Πίσω ἀπὸ τὰ ματογιάλια του ἔλαμπαν ἔξυπνα καὶ ἀγαθὰ, γελαστὰ μάτια. Ψηλούτσικος, λίγο κυρτωμένος. Ἐνα γέλοιο ἀπὸ καλωσύνη καὶ ἑλαφρὰ εἰρωνεία στὰ χεῖλη του. Ἐνα ῥαβδί στὸ χέρι. Φτωχικὰ ντυμένος. Τὸ ὄλον δασκάλικο. Στὸ δεξί του χέρι κρατοῦσε ἓνα χειρόγραφο. Βγάζει τὸ καπέλο του— «Ἀντώνιος Γαβριήλ, δοῦλος σας» — «Χαίρω πολὺ. Τὶ ἐπιθυμεῖτε παρακαλῶ ; — «Ἐχω γράψει κάτι διὰ τὰ Ἐναγνωστικά, τὰ Ἀλφαβητάρια. Μὲ ἐννοεῖτε ; Ἐντρέπομαι νὰ τὸ ἐκδώσω. Ἢμπορεῖτε νὰ τὸ ἀναγνώσετε ; Μὲ συγχωρεῖτε πολὺ διὰ τὴν ἐνόχλησιν» — «Πολὺ εὐχαρίστως. Δόστε μου τὸ χειρόγραφο. Δὲν κάθεστε ;» — «Ὁχι, εὐχαριστῶ» καὶ ἔρριξε γύρω του ἓνα ὑποπτο βλέμμα, «θὰ ξαναγυρίσω, θὰ ξαναγυρίσω».

Μοῦ ἄφησε τὸ χειρόγραφο καὶ ἔφυγε. Ἀπὸ τότε δὲν τὸν ξαναεἶδα, μολονότι φρόντισα νὰ τυπωθῇ τὸ βιβλιαράκι. Μὰ ἐλπίζω πὼς θὰ ξανάρθῃ μὲ κανένα νέο χειρόγραφο. Πρέπει νὰ ξανάρθῃ. Ἐχει τόσα πράματα νὰ μᾶς περιγράψῃ ἀπὸ ὅσα γίνονται γύρω μας !

Δ. ΓΛΗΝΟΣ

ΑΝΤ. ΓΑΒΡΙΗΛ

ΟΙ ΧΟΙΡΟΙ ΥΪΖΟΥΣΙΝ, ΤΑ ΧΟΙΡΙΑΔΙΑ ΚΟΪΖΟΥΣΙΝ
ΟΙ ΟΦΕΙΣ ΙΪΖΟΥΣΙΝ

Η ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΣΕΛΑ.

Τί μεγάλη συγκίνησις είναι αὐτή, πού μου ἔτο πε-
πρωμένον νὰ δοκιμάσω τώρα εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς
ζωῆς μου ! Μετὰ τριάκοντα ἔτων ἐνδελεχῆ καὶ εὐδό-
κιμον ὑπηρεσίαν, ἔλαβον πρὸ ὀλίγου χρόνου τὴν σύν-
ταξίν μου καὶ ἐνόμιζα ὅτι τίποτε πλέον δὲν θὰ ἦρχετο
νὰ μου ὑπενθυμίση τὴν περιπετειώδη μου περιπλάνη-
σιν ἀνά τὰ χωρία καὶ τὰς πολίχνας τῆς Ἑλλάδος, ὅπου
ἐδίδαξα ὡς δημοδιδάκκαλος τόσας γενεὰς ἑλληνοπαί-
δων. Μὰ ὅλη αὐτὴ ἡ ζωὴ ἀνέζησεν ἐνώπιόν μου, ὡς
διὰ μαγικῆς ῥάβδου, ὅταν ἀνέγνωσα εἰς τὸ τέλος τῆς
φημισμένης «ἐκθέσεως τῆς ἐπιτροπείας τῆς διορισθεί-
σης πρὸς ἐξέτασιν τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας τῶν δη-
μοτικῶν σχολείων»—πολλὰ τὰ ἔτη τῶν σοφῶν, πού
τὴν ἔγραψαν καὶ ὧν τὰ ὀνόματα εὔρηγται ἐπὶ τοῦ ἐξω-
φύλλου μετὰ τῶν τίτλων των—τὴν πρότασιν «νὰ ἐκβλη-
θῶσι πάραυτα ἐκ τῶν σχολείων καὶ νὰ καῶσι τὰ σήμε-
ρον ἐν χρήσει ὑπάρχοντα ἀναγνωστικὰ βιβλία ὡς ἔργα
φεύδους καὶ κακοδοῦλου προθέσεως» καὶ νὰ ἀφεθῶσιν
ἐλεύθεροι οἱ διδάσκαλοι νὰ εἰσαγάγωσιν ἐκ τῶν ἐγκε-
κριμένων πρὸ τοῦ 1917 βιβλίων, ὅσα κρίνουσι μᾶλλον
σύμφωνα πρὸς τὰς γνώμας τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπείας.
Ἡ συγκίνησίς μου εἶναι ἐξαιρετικὴ, ἀλλὰ συνάμα καὶ
—τί ἀνεξερεύνητος πού εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου !
—ἀνάμικτος ἀπὸ χαρὰν καὶ λύπην, ἐνθουσιασμόν καὶ
ἀπογοήτευσιν. Διὰ μιᾶς ἐβρυκολάκισεν ἡ παλαιὰ κα-

σέλα τὴν ὁποῖαν, ἐπεστρωμένην διὰ κιλιμίου, χρησιμοποιοῦ ὡς ἀνάκλιτρον εἰς μίαν γωνίαν τοῦ πτωχικοῦ μου δωματίου. Ἡ παλαιά, προσφιλῆς, γνώριμος μούχλα διεχύθη μυστηριωδῶς εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν. Δὲν ἀντέχω εἰς τὸν πειρασμόν. Κατατρώχομαι ὑπὸ τῶν περιπαθῶν ἀναμνήσεων· ἐκεῖ μέσχα εἶναι οἱ ἔρωτες τῆς νεότητός μου, τῆς μέσης καὶ τῆς ὀψίμου ἡλικίας μου· ἐκεῖ μέσα εὐρίσκονται, ἄλλα τετριμμένα ἐκ τῆς πολυχρηστίας, ἄλλα κίτρινισμένα ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν, ὅλα τὰ εὐλογημένα αὐτὰ βιβλία. Ἐπὶ τρεῖς δεκαετηρίδας συνεσωρεύθησαν ἐκεῖ, σιγά, σιγά. Κάθε τόσον αἱ «ἐπιτροπεῖαι» τοῦ Σεβαστοῦ Ἰπουργείου ἐνέκριναν καὶ μᾶς ἔστελλον καὶ νέα. Τί κόσμος! τί ζωὴ! τί πλοῦτος! τί χαρὰ, τί ἐλπίδες, τί ἀπογοητεύσεις. Μὲ συνώδευσαν παντοῦ ὥσπερ καλοὶ φίλοι. Πόσους ράβδισμούς νὰ ἔχω δώσει κατὰ τὴν διδασκαλίαν των! Πόσῃ σοφίαν δὲν ἔχω διασκορπίσει μὲ αὐτὰ! Πῶς νὰ μὴ συγκινηθῶ τώρα! Πρέπει νὰ τὰ ἰδῶ, νὰ τὰ ἰδῆ ὁ κόσμος ὅλος.

Ἄ ναι! πρέπει νὰ φωτισθῆ ἡ κοινωνία. Πῶς εἶναι δυνατόν ἡ κοινωνία νὰ εἶναι ἀδιάφορος εἰς ἓν τοιοῦτον ζήτημα!

Ἐχει δίκκιον ὁ παλαιός, δεδοκιμασμένος καὶ ἀνιδιοτελής φίλος καὶ προστάτης ἡμῶν τῶν δημοδιδασκάλων κ. Λαχανοκάρδης νὰ προσπαθῆ εἰς τὴν ἑφημερίδα «Ἐμπρός», τὴν ὁποῖαν διευθύνει, νὰ προκαλέσῃ μὲ τόσον εὐγενῆ καὶ ἀπροκατάληπτα μέσχα τὸν φανατισμόν τῆς κοινωνίας ἐπὶ τόσον σπουδαίου ζητήματος.

Πρέπει νὰ φωτισθῆ ἡ κοινωνία καὶ νὰ ἐκτιμήσῃ. Ἡ κασέλα μου πρέπει νὰ ἀνοιχθῆ. Θὰ ἀνοίξω καὶ τὸ παράθυρον. Εἶναι ἀνοιξίς τώρα. Δὲν εἶναι πολὺ τὸ κρύο. Ἡ μούχλα θὰ διαχυθῆ καὶ ἀπὸ το παράθυρον ἔξω. Ὡστε ἡμπορῶ νὰ ἀνοίξω τὴν κασέλαν.

ΝΕΑΝΙΚΑΙ ΟΡΜΑΙ

Ἡ γλυκεῖα ῥέμβη, ποῦ μὲ κατέχει, μοῦ ἐπαναφέρει

ὡς ὄπτασίαν τὸ παρελθόν. Τὰ ἐνθουμοῦμαι ὄλα σὰν νὰ εἶναι σήμερα. Ἦμην ἀκόμη νέος καὶ ἡ ἱστορία μου εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετίαν Ἐπὶ τὸ κεφάλι μου ἐπέ-
ρασαν ὄλα. Καὶ εἰς τὸ κεφάλι τῶν Ἑλληνοπαίδων,—
τὸ κεφάλι τοῦ κασιδή, — τὰ ἐδοκίμασα ὄλα. Πλήρης ὄνειρων καὶ εὐέλπιδος σφρίγγους εἰσῆλθον εἰς τὴν ἱερὰν
κονίστραν, τὴν ὁποίαν μὲ ὑψιπέτη καὶ ἱερὸν ἐνθουσια-
σμόν μᾶς εἶχε ζωγραφίσει ὁ διδάσκαλός μου, ὁ Παπα-
μάρκου. Εἰς τὴν Θεσσαλίαν προσέφερον τὸ πρῶτον τὰ
φῶτα μου, ἡ στερεὰ Ἑλλάς μὲ ἐγνώρισε καλῶς, ἀλλὰ
καὶ ἡ Πελοπόννησος εἶδε περιπλανώμενον καὶ ἐμὲ καὶ
τὴν κασέλαν. Ζωηροὶ καὶ ἔξυπνοὶ ὄφθαλμοὶ Ἑλληνο-
παίδων μὲ ἠτένισαν. Ἐπερίμεναν ἀπὸ ἐμὲ τὸ φῶς τῆς
παιδείας. Καὶ ἐγὼ ὄπλισμένος μὲ τὰ ἱερά μου σύνεργα,
τὰ ἀναγνωσματάριά μου, ἤρχόμην νὰ τοῖς δώσω τὸ
πνευματικὸν μάννα.

Ἄ ! ἡ κασέλα μου, τί εὐεργεσίαν διεσκόρπισεν ἀνὰ
τὰς φάραγγας καὶ τὰς πεδιάδας καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἑλ-
λάδος. Σωστὸν ἀμαθείας κέρας. Ποῖος ἦτον ὁ σκοπός
μου ; Νὰ διδάξω ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν καὶ εἶτα τὴν
θείαν τῶν προγόνων γλῶσσαν. Ἠρχόμην μὲ τόσον ἐν-
θουσιασμόν, μὲ τόσον ζῆλον. Τὰς τεραστίαις δυσκολίαις
τῆς διδασκαλίας ἤμην διατεθειμένος ἄ ὑπερνικήσω μὲ
τὴν ἐπιμονήν μου. Εἶχον ἄλλως τε πιστὸν σύντροφον
καὶ τὴν ῥάβδον. Ἡ πρώτη ἀνάγνωσις ἦτο ὁ πρῶτος
μέγας σκόπελος. Εἶχα ἀκούσει εἰς τὸ διδασκαλεῖον
πολλὰ περὶ αὐτῆς. Πολλὰς θεωρητικὰς μεθόδους λαμ-
πράς. Κάπου εἶχα διαβάσει ὅτι ἐν καλὸν Ἀλφαθητά-
ριον ἰσοδυναμεῖ μὲ ἓνα καλὸν στρατόν. Εἶναι καὶ αὐτὸ
ἐν ὄπλον ἐθνικόν. Προπαρασκευάζει ἕλον τὸ ἔθνος διὰ
τὴν κατάκτησιν τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ ὅταν ἦλθα νὰ διδάξω,
τί ἀπογοήτευσίς. Εὗρον εἰς τὸ σχολεῖον ἐν ἀλφαθητά-
ριον τῆς συλλαβιστικῆς μεθόδου. Βοῦ α, βᾶ, βοῦ ε
βέ, βοῦ ι—βι ἐκράγαζον μηχανικῶς καὶ ἐρρίνως τὰ
παιδιά. Ἐλησμόνησα τὰς θεωρίας περὶ τῶν νεωτάτων
μεθόδων καὶ ἔλαβον αὐτὸ εἰς χεῖρας. Ἐπὶ δύο τρία

ἔτη ἐξηκολούθησα τὴν φοβερὰν μέθοδον βοῦ ἄ, βᾶ, βοῦ ἑ, βέ. Ἡ παιδαγωγική μου συνείδησις ἐξηγείρετο, ἡ ἀνάγκη νὰ διδάξω εἰς τὰ παιδιά ταχέως ἀναγνώσιν διὰ νὰ τὰ φέρω τὸ ταχύτερον εἰς τὴν θείαν τῶν προγόνων γλῶσσαν καὶ νὰ ἀρχίσω τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραμματικῆς με ἐβίαζε. Ἡ αὐτὴ ἀγωνία φαίνεται, ὅτι κατεῖχε καὶ ὅλους τοὺς συναδέλφους μου καὶ πρὸ πάντων τοὺς μεγάλους μᾶς διδασκάλους καὶ παιδαγωγούς, τὸν Οἰκονόμου, τὸν Παπαμάρκου, τὸν Βρατσάνου, τὸν Μιχαὴλ Σακελλαρόπουλον. Καὶ τότε σχεδὸν ταῦτοχρόνως ἐπεδόθησαν ὅλοι ὁμοῦ φιλοτίμως εἰς τὴν συγγραφὴν ἀναγνωστικῶν βιβλίων. Ἄν καὶ ὑβρίζοντο ἀναμεταξύ των χονδροειδῶς καὶ ἀπεδείκνυον δι' ἀλλήλους με μαθηματικὴν ἀκρίβειαν ὅτι ἦσαν ἀγράμματοι, ξυλοσχίσται, ἄμουσοι (καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπίθετα σπάνια ἔλεγον καὶ ἔγραφον, τὰ ὅποια δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθην νὰ συγκρατήσω εἰς τὴν μνήμην μου), ἕκαστος ἐξ αὐτῶν καταλαμβάνων κατὰ τὴν σειρὰν τῆς ἐπιτυχίας τοῦ κόμματός του τὸν θῶκον τῶν ἀνωτέρων ἐν τῷ Ἰπουργεῖῳ ἀξιωματίων, ἔφερε μαζί του καὶ τὰ ἐθνοσωτήρια ἀναγνωστικά του. Ποσάκις δὲν ἀνέβην κατὰ τὴν μακαρίαν ἐκείνην ἐποχὴν τὴν κλίμακα τοῦ Ἰπουργείου με τὸ σχετικὸν βουλευτικὸν σημείωμα διὰ νὰ ἐξασφαλίσω τὸ θεσάριον καὶ τὴν κατέβαινα πάντοτε συναποκομίζων ὑπὸ μάλης καὶ τὸ σχετικὸν δέμα με τὰ ἀναγνωστικά τοῦ κ. τμηματάρχου, τὰ «ἐθνικὰ ἀναγνώσματα», «φρονηματιστικά», «ὑψηλά», «πεσταλότσεια ἔργα», ὅπως τὰ ἀπεκάλουν οἱ ἴδιοι.

ΤΑ ΜΑΡΑΜΕΝΑ «ΙΑ»

Μοῦ φαίνεται, πὼς εἰς τὴν κασέλαν ἔχω ἀπὸ ὅλα. Θὰ τὰ ἰδοῦμε με τὴν σειρὰν. Πρῶτα πρῶτα τ' Ἀλφαβητάρια. Δι' αὐτὰ ἔκαμε μέγαν θόρυβον ὁ Παπαμάρκου. Ὁ ἴδιος ἐθεώρει τὸ ἰδικόν του ἀλφαβητάριον ὡς μέγα ἔργον, ὡς ἀριστούργημα. Τὰ «ἱα» του ἐθεωρήθησαν ὡς μία ἀνακάλυψις. Τί ἀπλότης φθόγγων καὶ

γραμμαμάτων, ἴ—α. Τί ἀπλούστερον ἀπὸ τὸ ἴ; τί ἀπλούστερον ἀπὸ τὸ α; Τί εὐρεσιτεχνία! Ἀμέσως ἔγινε τὸ βιβλίον περίφημον. Τὸ ἐπῆρα, τὸ ἐδίδαξα. Ὡς μέθοδος ἐσήμαινε μεγάλην πρόοδον. Ἀντὶ φθόγγων διεσπασμένων εἰσήγε λέξεις. Ὁ μαθητὴς δὲν θὰ εἶχε πλέον νὰ κάμῃ μὲ ἀκατανοήτους φθόγγους καὶ συμπλοκάς α, βα, γα. Θὰ εἶχε νὰ κάμῃ μὲ νοήματα, μὲ πράγματα. Αὐτὰ θὰ προεκάλουν τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ θὰ ἐστήριζαν τὴν κλονιζομένην βούλησίν του μέσα εἰς τὴν ἀνιαρὰν κατάκτησιν τῆς δεξιότητος αὐτῆς τῆς τόσον σημαντικῆς. Θὰ ἀνέλυε λέξεις γνωστάς, πράγματα, ποὺ τὸ ἐνδιέφεραν, πράγματα ζωντανά. Θὰ τὰς ἀνέλυε εἰς τοὺς φθόγγους των, θὰ συνέθετε τοὺς φθόγγους των καὶ ἰδοὺ πάλιν ἡ λέξις ζωντανῆ ἐμπρὸς εἰς τὸ παιδίον καὶ τὸ πρᾶγμα μαζί. Τὸ παιδίον δὲν θὰ ἀπεσπᾶτο ἀπὸ τὸν χαρούμενον κύκλον τῆς παιδικῆς ζωῆς, ἀπὸ τὰ γνώριμα καὶ ἀγαπητὰ του πράγματα. Θὰ ἔζη μέσα εἰς αὐτὰ καὶ συνάμα θὰ ἐμάνθανε. Ἡ διδασκαλία θὰ ἦτο μία συνέχεια τῆς ζωῆς μὲ τὴν ἰδίαν δρόσον καὶ τὸν ἴδιον ζωογόνον ἀέρα! Αὐτὰ διελογιζόμενην ἐξφυλλίζων μὲ χαρὰν καὶ συγκίνησιν τὸ νέον ἀλφαβητάριον καὶ ἔλεγα. «Καλὴ μου ῥάσδος, τώρα πλέον θὰ ἡσυχάσης. Τὰ παιδιὰ θὰ διαβάζουν καὶ θὰ προσέχουν καὶ χωρὶς ἐσένα». Οὕτως ἤρχισα διδάσκων τὰ «ἴα». Θεέ μου, τί ἀπογοήτευσίς μετὰ τινος μῆνας. Λέξεις, νοήματα ζωντανά, πράγματα, ἐνδιαφέρον, ζωὴ, χαρὰ, ὅλα ἔσβησαν μόλις ἠνοιγομεν τὸ βιβλίον διὰ μιᾶς, ὅπως σβήνει ἡ πρωϊνὴ δροσιὰ ὅταν ἀρχίσῃ νὰ φυσᾷ ὁ λίβας. Μέσα στὸ σχολεῖον ἢ αὐτῇ ἀνία, τὰ αὐτὰ νυσταγμένα μάτια, τὰ αὐτὰ μαραμμένα προσωπάκια, ἢ αὐτῇ Σαχάρα, ὁ αὐτὸς πόθος τῶν παιδιῶν νὰ φύγουν, νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ μαρτύριον, ὅπως καὶ πρὶν, ὅταν ὑπεχρεώοντο ἐρρίνως νὰ ψαλμωδοῦν τὸ βοῦ ἄ, βᾶ, βοῦ ἐ, βέ. Διατί λοιπόν; Τί ἔγιναν τὰ τόσα πλεονεκτήματα τῆς «νέας παιδαγωγικῆς μεθόδου» εἰσηγμένης ἀπὸ τὴν Γερμανίαν μὲ γνησίαν ταχυδρομικὴν σφραγίδα, διατυμανισθείσης τόσον! θαυμασθείσης τόσον!

ΑΙ ΜΥΙΑΙ ΠΟΥ ΤΡΩΓΟΥΝ ΤΗΝ ΣΟΦΙΑΝ

Δέν ἠδονάμην νὰ λύσω τὸ μυστήριον καὶ ἐγὼ καὶ ἄλλος κανεὶς. Πλὴν λησμονῶ, ὅτι τὸ ἔλρον εὐκόλως καὶ ἀσφαλῶς....οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Παπαμάρκου καὶ οἱ ἐκάστοτε διαδεχόμενοι ἀλλήλους τμηματάρχαι τοῦ ὑπουργείου καὶ Διευθονταὶ τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν. Οὗτοι ἐρευνῶντες μὲ τὴν ἀδιερεῦνητον ὄντως σοφίαν των τὸ ἀλφαθητάριον τοῦ Παπαμάρκου εὑρισκον, ὅτι πράγματι ἦτο τούτο ἐλεεινὸν καὶ δικαίως δέν ἔφερε τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα καὶ ἀπεκτῆνον τοὺς Ἑλληνόπαιδας, διότι ἡ πρώτη λέξις ἀντὶ νὰ εἶναι ἶα ἔπρεπε νὰ εἶναι ἶον καὶ ἡ δευτέρα πρότυπος λέξις ἀντὶ νὰ εἶναι ψὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ὕς ἢ ὕνιον καὶ ἡ τρίτη ἀντὶ ὦρα ἔπρεπε νὰ εἶναι μῦς ἢ ὦτα ἢ ῥίς ἢ ζῶα, (ἡ τελευταία θὰ ἦτο προτιμότερον κατ' ἐμὲ νὰ εἶναι καὶ πρώτη καὶ δευτέρα καὶ τρίτη καὶ πέμπτη καὶ μέχρι τέλους τοῦ ἀλφαθηταρίου, διὰ νὰ δείξῃ διὰ ποῖον ἀγαθοποιὸν διὰ τοὺς Ἑλληνόπαιδας ἀποτέλεσμα προωρίζοντο πάντα ταῦτα τὰ βιβλία). Καὶ ἀκόμη εὑρισκον, ὅτι λ. χ. τὸ πέμπτον γένος τῶν συλλαβῶν πρέπει νὰ διδάσκεται πρὸ τῶν διφθόγγων καὶ τὰ κεφαλαῖα ὄχι ὅλα μαζί ἀλλὰ χωριστά. Καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν βαθυτάτων τούτων γνωμῶν ἔγρυσον αὐτοὶ ἰδικά των ἀλφαθητάρια ἐγκρινόμενα καὶ αὐτὰ κατὰ τὴν σειράν των ὡς τὰ μόνα ἄριστα. Ὁ Παπαμάρκου ἀμυνόμενος ἔγραφε τόμους ὀγκώδεις ἐπιμαρτυρόμενος θεοὺς καὶ δαίμονας, ὅτι ἐφήρμοσε τὰς νεωτάτας εὐρωπαϊκὰς μεθόδους, ὅτι διὰ νὰ εὔρη τὰς προτύπους λέξεις του, διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τοὺς συνδυασμοὺς ὅλων τῶν φθόγγων, τὸ ἰῶζω καὶ τὸ ὕῖζω, τὸ κκκκάζω καὶ τὸ παππάζω ἀνεσκάλευσε καὶ ἀνεμόχλευσε τὰ ἑλληνικὰ λεξικά καὶ ὅλους τοὺς συγγραφεὶς ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι τοῦ Πλουτάρχου, ὅπου σταματᾷ ἡ λειτουργία τοῦ ἑλληνικοῦ ἐγκεφάλου, ὅπως ἐδιδάχθην ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων μου.

Ἄλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα παρέμενε τὸ αὐτό. Οὔτε μὲ τὰ

ἰα, οὔτε μὲ τὰ ὕνια, οὔτε μὲ τὰ ὦτα, οὔτε μὲ τὰ ῥά,
οὔτε μὲ τοὺς ὕς, οὔτε μὲ τοὺς μῦς, οὔτε μὲ τοὺς τέτ-
τιγας, οὔτε μὲ τὸ δράξ, βλάξ, πλάξ, οὔτε μὲ τὸ φρήν
οὔτε μὲ τὸ κνίψ, σφήξ, θροίξ, τρούξ, οὔτε μὲ τὸ θύρ-
σος, οὔτε μὲ τὸ Ὠλίαρος, οὔτε μὲ τὸ αἶδιος, οὔτε μὲ
τὸ αἶνος οὔτε μὲ τὰ φάω, κίς, ψήν, ψίξ, σής, σῦς,
κάδδιχος, ἔλδιξ, φλεγμίν, δρώψ, κατώρθωσα ὁ πανά-
θλιος νὰ συγκινήσω τὰ ἑλληνόπουλα. Μάτην ἐπρόφερα
καθαρώτατα καὶ ἀπήγγελλα μὲ στόμφον τὰς σπανιω-
τάτας καὶ θαυμασιωτάτας λέξεις τῆς προγονικῆς γλώσ-
σης, τόσα σύμβολα τῆς προγονικῆς εὐκλείας. Μάτην
ἀνεζήτησαν τὴν λάμπιν τοῦ ἐνδιαφέροντος εἰς τοὺς κοι-
μισμένους ὀφθαλμούς των, ἐν ᾧ τοὺς ἐδίδασκα μὲ τό-
σην ἀγάπην, ὅτι τὸ «βώδιον λέγεται καὶ βοῦς», ὅτι «ὁ
σκόμβρος εἶναι ἰχθύς», ὅτι «ὁ καθρέπτης λέγεται καὶ
κάτοπτρον», ὅτι «ἠὺφράνθη ὁ πατήρ» καὶ «ἠὺστόχη-
σεν ὁ σκοπευτής» καὶ «ἐξηυτελίσθη ὁ μέθυσος» καὶ
«ἐξηυμενίσθη ὁ βασιλεὺς» καὶ ὅτι «ἔχω πέντε πορτο-
γαλέας» καὶ ὅτι «ἡ Κῶς εἶναι πατρὶς τοῦ Ἰπποκρά-
τους» καὶ ὅτι ἡ «σελίγη λέγεται καὶ φεγγάριον» καὶ
ὅτι «ἡ Ὠλίαρος εἶναι νῆσος». Οὐδεὶς συνεκινεῖτο ἀπὸ
τὴν πληροφορίαν αὐτήν, ἐν ᾧ συνεκινουῦντο ἀπὸ τὰς
μυίας, αἱ ὁποῖαι ἀθορύβως ὅλως ἐπέτων ἐν τῇ τάξει
καὶ ἀνεζήτησαν οἱ ἄθλιοι ἐπιμόνως νὰ ἴδουν, ἐὰν καμία
θὰ καθίσῃ εἰς τὴν μύτην μου διὰ νὰ γελάσουν, μὲ τὸν
ἐκ τοῦ κνισμοῦ μορφασμόν μου. Ἄλλ' οὔτε καὶ τὰ
τόσα ὑψηλὰ διδάγματα φιλοπατρίας, εὐσεβείας, ἠθικό-
τητος καὶ πασῶν ἐν γένει τῶν ἀρετῶν, ἅτινα μετὰ
σεμνότητος ἐξεφέροντο ἐν τοῖς Ἀλφαθηταρίοις ἐξω-
γόνουν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον τοὺς μαθητάς μου. Μάτην
ἐδίδασκον μετὰ τῆς δεούσης σοβαρότητος καὶ κατανύ-
ξεως «τίμα τὰ ἴα», «Τὸν Θεὸν σέβου» «ὁ αὐθάδης δέ-
ρεται» «ὁ Θεὸς ἀμείβει τοὺς ἀγαθοὺς» «Μὴ ὀμνύης τὸ
ὄνομα τοῦ Θεοῦ». «Οἱ νέοι σιγῶσι ὅταν οἱ γέροντες
λαλῶσι». «Τὸ ψεύδεσθαι εἶναι αἰσχρόν» «οἱ αὐθάδεις
ἄνθρωποι ὑβρίζουν τοὺς ἄλλους» «ὁ λαϊκὸς σέβεται
τὸν ἱερέα» «ἡ ἀργία καὶ αἱ πολλὰ διασκεδάσεις πολ-

λοὺς ἀνθρώπους ἔκαμον δυστυχεῖς» «Ἡ δουλεία εἶναι μέγα ὄνειδος» «αὐγοτάραχον τρώγομεν συνήθως ὅταν νηστεύωμεν» «Ἡ Ἑλλάς εἶναι ἡ ἀγαπητὴ ἡμῶν πατρίς» «μισεῖτε τὰς αἰσχρὰς πράξεις» «ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος κατοικεῖ εἰς τὰς Ἀθήνας» «οἱ ἀναστεναγμοὶ τῶν δυστυχῶν ἀνθρώπων μᾶς προξενοῦσι λύπην». Ὡτὴν γὰρ εἶχον σθεσθῆ ὅλαί αἱ ἀρεταὶ ἀπὸ τὰς τρυφερὰς ψυχὰς τῶν παιδίων, ἦσαν ἑτοιμα γὰρ καγχάζουσαν διὰ τὸν πρῶτον ὀγκνισμὸν διὰ τὸν ὄνον καὶ γὰρ προσέχουσαν περισσότερον εἰς αὐτὸν παρὰ εἰς ἐμέ. Καὶ ἡ ῥάβδος ἐτίθετο εἰς ἐνέργειαν. Πλὴν εἰς μάτην καὶ αὐτή. Μήπως ἐτόλμων γὰρ διανοηθῶ, ὅτι εἶναι δυνατόν γὰρ πταίῃ τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὰ κακόβουλα καὶ διεφθαρμένα αὐτὰ παιδία, τὰ προτιμῶντα τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν κακίαν ἀπὸ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀρετήν;

ΒΟΥΣ ΚΑΙ ΠΟΥΣ

Ἴδου τί με ἐβεβίωνε ὁ διδάσκαλός μου ὁ Παπαμάρκου εἰς τὰ συγγράμματά του περὶ τῶν ἀναγνωστικῶν. «Ἐν οὐδενὶ τῶν τεσσάρων ἐλληνικῶν ἀναγνωστικῶν μου βιβλίων ἀφῆκα γὰρ ὑπεισδύση που κενόν τι ἢ ψυχρὸν ἢ μωρὸν ἢ χυδαῖον ἢ ἀγοραῖον ἢ ἀπειροκάλον ἢ βάρβαρον ἢ ἄγριον ἢ σικχαμερόν. Ἐν τοῖς ἐμοῖς ἐλληνικοῖς ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις πάντα τὰ καταγεγραμμένα διδάσκουσί τι χρηστόν, πάντα ἔχουσιν ἠθοποιὸν καὶ ἀνδροποιὸν δύναμιν, διαμορφοῦντα τὴν διάνοιαν καὶ τὸ ἦθος τῶν μικρῶν ἀναγνωστῶν διὰ τοῦ περιεχομένου καὶ τῆς γλώσσης καὶ τῆς εὐμεθόδου ψυχολογικῆς κατατάξεως τῆς διδακτικῆς ὕλης. Τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι πολὺ σύνηθες οὐδὲ παρὰ τοῖς ἐξοχωτάτοις τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῶν πολὺ σοφωτέρων ἡμῶν.» Ἀνάλογα δὲ διαβεβίωναν καὶ ὁ Οἰκονόμος καὶ ὁ Βρατσάνος καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι περὶ τῶν ἰδικῶν των βιβλίων.

Τί συνέβηκε λοιπόν; Ὅλα ἦσαν ἔξοχα καὶ ἰδανικά. Γλῶσσα, περιεχόμενον, ψυχολογικὴ κατάταξις. Ὅλα